

Світлана Душина

ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА КРИТИКИ
У ПРИВАТНОМУ ЛИСТУВАННІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

У статті на матеріалі приватної кореспонденції аналізуються літературно-критичні погляди Максима Рильського. Зазначається, що цей аспект епістолярію поета до сьогодні залишається найменше дослідженим, проте актуальним явищем історії української літературної критики, оскільки в листах поета міститься багато оцінних суджень із приводу тогочасного літературного процесу, які формують уявлення про історико-літературний контекст доби, є джерелом знань про індивідуальну естетичну концепцію митця. Підкреслюється, що зі сторінок своїх листів Максим Рильський постає письменником та критиком, вимогливим до себе та інших. Основна увага зосереджується на наставницькій критиці, поглядах митця на роль і завдання літературної критики, його рефлексіях над її тогочасним станом, автокоментарях, роздумах над природою мистецтва. Акцентуються провідні критерії оцінки письменником художніх явищ, серед яких: ясність висловлювання; оригінальність у тематиці, тропіці, образах; чіткість композиції (особливо щодо сонетної структури); версифікаційна довершеність (ритмомелодика, римування); чистота мови; дотримання орфоепічних норм тощо. Автор переконливо доводить, що в своїх оцінках Максим Рильський завжди залишався вірний власним літературно-критичним переконанням: чесність, принциповість, конструктивність, обґрунтованість, конкретність та об'єктивність.

Ключові слова: літературна творчість, письменницька критика, епістолярна критика.

Важливим джерелом історії літературної критики є неопублікована письменницька оціночна діяльність, зафіксована в приватній кореспонденції митців. Роль епістолярної критики у вітчизняному літературному процесі складно переоцінити, адже в умовах радянського тоталітаризму вона компенсувала «неповноту», «недоговореність», «половинчастість оцінок», узалежнених політичною кон'юнктурністю офіційної науки, «найповніше реалізувала не тільки інформативну та естетико-аксіологічну, а й соціально-регулятивну функцію» [5, 31].

Без сумніву, «багатий матеріал для історіографії свого часу» [2] становлять критичні судження, уміщені в приватній кореспонденції Максима Рильського. Літературно-критична діяльність митця неодноразово привертала увагу науковців (див., наприклад, розвідку С. Крижанівського «М.Т. Рильський — учений, критик, публіцист» (1970), дисертацію Ю. Солод «Літературно-критична діяльність Максима Рильського (основні проблеми)» (1973), передмову Л. Новиченка «Критична проза поета» (1980) тощо). До аналізу власне епістолярної критики письменника в межах більш широкого дослідження вдавався В. Кузьменко [5]. Принагідні зауваження щодо літературно-критичних міркувань, вміщених у листах художника слова, висловила Г. Мазоха [7]. Проте комплексне дослідження, присвячене проблемам літературної творчості та критики у приватному листуванні Максима Рильського, на

сьогодні відсутнє. Саме це і визначає **актуальність** нашої розвідки та її **мету**.

У листах поета міститься багато оцінних суджень із приводу тогочасного літературного процесу. Це, зокрема, безпосереднє ставлення митця до певного літературного твору чи до його автора, наставницька критика, автокоментарі, роздуми над природою мистецтва, погляди на роль і завдання літературної критики або рефлексії над її станом, прогнозування читачького сприйняття, критика перекладів тощо. Евристичний потенціал таких міркувань є незаперечним. Адже, як переконують дослідники, оцінки письменником чужої творчості не лише формують уявлення про історико-літературний контекст доби, але й стають джерелом знань про його власну естетичну концепцію [1, 10; 2, 15; 6, 83].

За нашими спостереженнями, чи не найбільш чисельну групу літературно-критичних коментарів у посланнях Максима Рильського становить наставницька критика, адресована літераторам-початківцям: М. Бахтинському, В. Діденку, П. Дроздюку, М. Золотаренку, В. Зубарю, Ф. Ісаєву, Д. Іщенку, М. Клименку, В. Кравченку, П. Красюку, М. Кушніренку, Д. Левчишину, В. Лупейку, О. Палійчуку, В. Пастушенку, М. Педенку, М. Пилатюку, М. Полотаю, М. Поповій, К. Потапову, П. Сиченку, Є. Сідлецькій, Б. Скоропаду, О. Ющенковіта ін. Зі сторінок своїх листів автор постає вимогливим письменником і критиком. У полі його критичної

рефлексії перебували твори різних жанрів: громадянська та інтимна лірика, поеми, байки, драми, повісті, оповідання, новели тощо. Епістолярна спадщина Максима Рильського містить вартисні зауваження щодо їх змісту і форми. Виділяємо такі критерії оцінки художніх явищ, як: прозорість висловлювання; оригінальність у тематиці, тропіці, образах; чіткість композиції (особливо щодо сонетної структури); версифікаційна довершеність (ритмомелодика, римування); чистота мови, дотримання орфоепічних норм тощо. Так, у листі до П. Дроздюка від 1 вересня 1947 року митець писав: «Ваша новела про людину написана з щирим почуттям, пройнята хорошими думками. Вірю, що факт, у ній описаний, справді був. Але це річ, побудована на мовних і образних трафаретах, нема в ній нового, свіжого, оригінального, нема того, що зветься художністю. Епізод, подібний до описаного Вами, бачив я колись у кінофільмі про Леніна (тільки там справа йде про спекулянтів, а не бандита). Думаю — друкувати В[ашу] річ не варто. Пробачте за одвертість» [8, 261].

Наведений приклад засвідчує уважність Максима Рильського і до фактографічної точності навіть у мистецтві. Найбільш чітко позицію митця щодо цього питання сформульовано в листі до П. Омельченка від 25 вересня 1954 року: «...прочитав Ваш твір — “Міцкевич у Веймарі”. Твір цей, написаний чистою мовою, хорошим п'ятистопним ямбом, зацікавив мене і своїм змістом, своєю ідеєю. Проте, здається мені, що дуже вже відступили Ви від історичної правди, дуже захопилися “домислом”, вірніше — вимислом [...] Мені здається, що коли художник пише про історичних осіб та історичні факти, то він не повинен давати повну волю своїй фантазії» [8, 383]. Зауваження такого характеру фіксуємо в листах до багатьох письменників-початківців.

Серед критичних приписів поета — вимоги уникати «романсовості», «сентименталізму», «декадентщини»: «Бійтесь сентименталізму, не бійтесь щирого почуття» [8, 180] (з листа до О. Ющенка, датованого 16 січня 1940 року). У той же час було би неправильно звинувачувати Максима Рильського у формальному навішуванні ярликів, адже в листі до О. Корсовецького від 11 квітня 1960 року він писав: «Чому Ви кажете, що поезія Верлена не для мене? Я люблю Верлена [...] Етикетка “декадент” не повинна затуляти від нас того хорошого, що є в поезії Верлена» [9, 120].

Загалом наставницька критика митця рясніє практичними порадами. Їх розмаїття можемо звести до таких основних рекомендацій: «...как начинающему поэту советую побольше читать, — и классиков, и современных писателей, и не только художественную литературу, — побольше работайте над собой» [9, 144] (лист до

В. Кравченка від 6 липня 1960 року); «Головне — не спішіть ні пишучи, ні даючи написане людям читати» [9, 147] (лист до М. Бахтинського від 24 липня 1960 року); «Не пишіть багато (в ущерб якості)» [8, 359] (лист до М. Клименка від 25 березня 1953 року); «На товаришів-письменників, що роблять Вам зауваження, от як я, наприклад, не гнівайтесь» [9, 40] (лист до М. Пилатюка від 13 березня 1958 року); «Не бійтеся надто гострої критики — бійтеся надто м'якої» [9, 218] (лист до В. Зубаря від 3 березня 1961 року); «Розвивайте в собі ту спостережливість, увагу до життя, які, по-моєму, у Вас є. Прагніть до більшої оригінальності в образах, епітетах, римах і т. ін.» [8, 359] (лист до М. Золотаренка від 25 березня 1953 року); «Словом, шукайте конкретного, характерного, дбайте про свої (не вимушені тільки!) епітети, порівняння, метафори...» [9, 79] (лист до Д. Левчишина від 2 серпня 1959 року); «Загальна порада: будьте вимогливим до себе і в змісті, і в формі...» [9, 157] (лист до Д. Іщенка від 30 серпня 1960 року). Висловлені літературно-критичні настанови були зумовлені твердим переконанням поета в тому, що «немає такої теми, якій би не можна було надати цікавого змісту, художньої, справді поетичної форми» [9, 396] (із листа до Б. Скоропада, датованого 8 березня 1963 року).

Листування митця з молодими белетристами могло тривати кілька років поспіль і, попри величезну завантаженість роботою, Максим Рильський завжди намагався дати цінні поради або звернути увагу на недоліки. При цьому його критичні судження — «причепливо-доброзичливі зауваження» [9, 51] — ніколи не набували характеру «картання-осуду». Стислі, проте влучні, коментарі розкривали перед адресатами мудрого, тактовного, справедливого і чесного наставника: «Відчуваю, що сказав Вам мало і, може, не те, що треба. Не хотілось би, щоб Ви втратили свою мрію. Але й подавати Вам надії, які можуть не оправдатись, теж не хочу», — писав він у листі до Й. Федюрка від 11 жовтня 1960 року [9, 181].

Справді геніальний поетичний хист, ґрунтовна наукова обізнаність і академічний дослідницький досвід, які поєднала багатогранна особистість поета, не заважали йому завжди залишатись на позиціях демократичної критики. Так, у листі до Т. Масенка від 19 вересня 1960 року Максим Рильський писав: «“Моє слово не королівське”, як говорив Саксаганський. Я кепський порадник у справах історичних (а Ваша поема, слава богу, вже історична) і особливо цензурних» [9, 168]. Вказуючи на хиби, письменник не нав'язував власної авторитетної думки. Разом із тим, приватна кореспонденція художника слова засвідчує непохитність і принциповість його критичної позиції: «Повертаю Вам Ваші спроби із своїми зауваженнями на

полях. Як Ви побачите із цих зауважень, я не такий поблажливий, як попередній Ваш критик (Гр. Левін?), що наставив Вам схвальних плюсів + і ++. Вам ще багато треба працювати...» [9, 146]. Цікавим у наведеному фрагменті з листа до М. Бахтинського від 24 липня 1960 року є й оцінка письменником власної критичної діяльності як суворої та вимогливої. Подібну думку фіксуємо також у листі до М. Мицика від 14 вересня 1960 року: «...Мої особисті рекомендації часто на наших видавців не впливають, бо я зажив собі в цьому ділі слави “ліберала”, “добряка” і т. п. (слава не зовсім вірна)» [9, 163].

Як видно з епістолярної спадщини, Максим Рильський іноді вдавався до рекомендації молодих авторів, проте з-поміж величезної кількості обирав небагатьох справді, на його думку, талановитих. Один із листів (від 26 травня 1940 року) до В. Козаченка, видає ретельність критика щодо цього питання: «Я тут щодня читаю листи з віршами, щодня пишу по кілька відповідей, — але не хвилюйтесь: перлин нахожжу вельми небагато. Прямо сказати — мало перлин» [8, 181]. Серед таких «перлин», наприклад, обдарована українська дитяча письменниця й поетеса Тетяна Волгіна, творчість якої, за словами дослідників, характеризується досконалою технікою і принциповою відсутністю кон'юнктурних тем. У листі до видавництва «Радянський письменник» від 23 квітня 1945 року Максим Рильський підкреслював: «Татьяна Волгина имеет, несомненно, свой поэтический голос, что в сочетании с хорошей стихотворной техникой и дает настоящего поэта. Волгиной присуще тонкое психологическое чутье, волнующий лиризм, простота и ясность мысли и выражения» [8, 236].

Завжди могли розраховувати на підтримку Максима Рильського молодші колеги по перу, у формуванні таланту яких майстер слова брав безпосередню участь. Так, наприклад, митець не лише щиро радів успіхам Петра Омельченка (із листа від 31 серпня 1958 року: «Радуюсь В[ашим] літературним успіхам чи принаймні їх можливості» [9, 50]), але й гаряче рекомендував його збірку директорів видавництва «Радянський письменник» О. Дяченку, підкресливши: «Автор [...] широко начитаний. Віршем і українською мовою володіє як слід. Від багатьох наших “початківців” відрізняється широчінню тематики й думок, своєрідним “почерком”» [9, 51] (з листа від 27 вересня 1958 року). Широко відомим (і доволі часто цитованим) у літературознавстві став відгук письменника про Ореста Корсовецького у листі до редактора журналу «Дніпро» О. Підсухи від 25 листопада 1957 року: «Йи-богу, талановитий!» [9, 34]. Вважаємо, що епістолярна наставницька критика Максима Рильського, адресована цьому поетові з самотньою стильовою манерою, становить окремий дослідницький інтерес.

Важливо зазначити, що митець однаково суворо ставився як до письменників, які тільки-но розпочали свій творчий шлях, так і до визнаних досвідчених майстрів слова. Епістолярій Максима Рильського містить критичні судження щодо окремих творів П. Воронька, Я. Галана, О. Гончара, О. Ільченка, П. Карманського, Л. Смілянського, Ю. Яновського, М. Яцкова та ін. У листі до Я. Галана від 26 квітня 1948 року читаємо: «Велике вам спасибі, що прислали п'єсу. І за саму п'єсу — спасибі. Сильна річ. По-моєму, даремно її не пускають на сцену: це оптимістична трагедія» [8, 280]. Із листа до О. Гончара, датованого 2 березня 1963 року: «Треба сказати, що останнім часом став я дуже перебірливим і примхливим щодо своєї “лектури”. Почнеш ото книжку — ніби й зацікавишся — і чомусь не дочитуєш... Мова не про так званих “молодих” — і “старики”, навіть уславлені, частенько мене розчаровують. Ну, і от узявся я до Вашого роману. На мене війнуло справжньою поезією. Читаю і радію» [9, 392]. Наведені оцінки смакові, мають образний характер, репрезентують художньо-естетичні симпатії поета. Їх цінність визначається опосередкованою вказівкою на тогочасний стан українського літературного процесу.

Більш важливими для істориків літературної критики є логічні, науково обґрунтовані міркування, що містять виважений аналіз, а подеколи навіть натяк на дискусію з опонентами, як, прикладом, у листі до І. Карабутенка від 21 червня 1960 року: «Я гадаю, що ніякої хмарки в наших відносинах не повинно виникнути через “Молоду волю”. Я висловив свою думку про цей незрілий твір Яновського — це треба було, справді, зробити раніше [...] в усякому разі, треба підкреслити, що це твір незакінчений, незавершений, що деякі хибні його усунув би сам автор, коли б смерть не вирвала його з наших рядів. Я при своїй оцінці п'єси залишаюсь. Цікаво, між іншим, що наші драматурги й прозаїки, а також і літературознавці (не всі, звичайно) чомусь фатально впадають у фальш, у вигадкування, у грубу прямолінійність, коли беруться писати про Шевченка. Це, мабуть, тому, що сам Шевченко своїми творами сказав про своє життя все, що треба було сказати» [9, 131]. Цей та інші приклади засвідчують, що Максим Рильський завжди залишався вірним своїм літературно-критичним переконанням: чесність, принциповість, конструктивність, обґрунтованість, конкретність, об'єктивність.

Не будемо стверджувати, втім, що на епістолярну критику Максима Рильського абсолютно не впливали ретельна ідеологічна «дистиляція» мистецтва і науки, можливість перлюстрації тощо. Митець добре орієнтувався в загальній атмосфері комуністичного режиму, що засвідчує, наприклад, дружній жарт у листі до Ю. Кобилицького від 15 листопада 1958 року:

«У Вас повиривали зуби, — як же Ви тепер будете писати критичні статті? Глядіть, щоб хоч усталили Вам тепер ідеологічно-витримані!» [9, 57]. Показовим у цьому плані є також факт листування з Михайлом Яцковим, який упродовж тривалого часу був викреслений із українського літературного життя — його твори не друкували. Добре розуміючи, що «ексцентрична фантастика» (І. Франко) молодомузівця перебувала поза межами допустимого в пролетарському мистецтві, Максим Рильський писав у листі до галицького модерніста від 10 жовтня 1949 року: «Щиро раджу Вам зробити самому вибір своїх краєвих творів, звернувши особливу увагу на суспільне їх значення і реалістичний характер» [8, 304]. Така тактика компромісу була характерною для тогочасної свідомої критики. «Доводилося писати про те, що модернізм “чорним крилом” зачепив письменника і він звільнився від цього впливу в радянський час», — зізнався М. Ільницький [3, 114]. Вимушеною «ідеологічно-витриманою» дипломатією позначені й рекомендації Максима Рильського видавцям. У листі до О. Гончара від 23 червня 1960 року фіксуємо фігуру замовчування: «Яцкова я вважаю одним із найінтересніших у минулому західноукраїнських письменників» [9, 138]. Фактично, оцінка ґрунтується на авторитеті адресанта: «я вважаю». На нашу думку, критик свідомо уникає такої характерної для його відгуків конкретики щодо змісту і форми творів прозаїка, вдається до завуальованого натяку на справжнє творче обличчя митця, як і в листі до О. Пузікова від тієї ж дати: «Яцков (или Яцкив — Яцків) — одна из интереснейших фигур старой Галичины (Галиции), его переводили на многие европейские языки, он достоин русского гослитовского издания» [9, 139]. Не секрет, що творча ява Михайла Яцкова не знала жодних обмежень саме «у минулому», тобто в той час, коли він здобув визнання у сусідів — поляків, чехів, німців і французів.

Утім, соціальна зумовленість оцінок не є головним фактором критичних суджень в епістолярії Максима Рильського. Пріоритетним для нього завжди залишалась художня якість твору, а не регульована керівними партійними органами політика культурно-мистецького будівництва. У листі до В. Зубаря від 12 березня 1954 року знаходимо цілком однозначну думку щодо цього: «Я й тепер не за “барабанний” мажор, а за складність життя, отже, й поезії (при простоті форми)» [8, 368]. Тотожні міркування містяться в листі до П. Баратинського від 13 липня 1959 року: «У Ваших політичних і громадських поезіях багато декламацій, риторики (чим грішимо ми всі), загальних місць» [9, 73]. Отже, в листовних оцінках поета не знайдемо самовідданої боротьби за наповненість мистецтва «ідеологічно-художніми якостями». Не знайдемо

також пильної турботи про «чистоту» партійної орієнтації художньої критики. Натомість судження митця стосуються її тогочасного стану й проблем, етичних питань. Так, наприклад, у відповіді на лист М. Могилянського із заувагами щодо повісті Леоніда Смілянського «Михайло Коцюбинський» (1940), Максим Рильський писав: «Отож болюче мені читати Твої нотатки, болюче за Смілянського й літературу нашу. Прикро також, що у нас і досі вважають тільки на папері потрібною таку одверту, ділову критику. Жаль, що — як Ти сам пишеш — ця стаття мусить залишитись тільки “між нами”» [8, 185]. Про ставлення письменника до цькування, упередженості, зведення рахунків, що стали для тогочасної критики звичною нормою, дізнаємось із листа до Л. Нікуліна від 13 березня 1962 року: «Нехорошо, конечно, что в нашей прессе идет недостойная грызня (“Литгазета” и “Москва”, та же “Литгазета” и “Литература и жизнь”). Неладно и то, что нашим критикам часто недостает такта [...] Я в своей жизни пережил столько неприятностей разного размера, что у меня выработался к ним иммунитет» [9, 294].

Питання літературно-критичного професіоналізму завжди глибоко хвилювали поета. Тому не випадково, що епістолярій Максима Рильського містить поради не лише письменникам, але й критикам-початківцям: «Вітаю бажання Ваше дати відгук про поезію П. Тичини. Але навряд чи доцільно буде вступати в полеміку з тими, хто говорить про “незрозумілість” поезії Павла Григоровича. Краще буде, коли Ви пошлете відгук про останню його книжку, що вийшла цього року, як лист читача — до “Лит[ературної] газети”» [9, 56] (із листа до П. Красюка від 6 листопада 1958 року). Скеровуючи в такий спосіб літературний процес і цілком усвідомлюючи власну відповідальність, Максим Рильський спирався на досвід авторитетних критиків. Так, наприклад, у листі до Б. Турганова від 16 лютого 1952 року знаходимо коротенький захоплений відгук про І. Франка: «Какой это был критик! Если и путаник, то — почти гениальный (а может быть, и не почти). Его обвиняют в субъективизме оценок (“Из секретов поэтической творчости”) — и все-таки у него можно учиться анализу художественных произведений» [8, 334]. У цих словах неважко помітити, що найбільше митець (і як критик, і як письменник) цінував неупереджений фаховий аналіз і тісний зв'язок із художньою практикою.

Епістолярна спадщина Максима Рильського містить численні автокоментарі, які свідчать про високий рівень самокритицизму поета, як-от у листі до Остапа Вишні від 18 квітня 1951 року: «Словом, вірші “на случай” ще іноді можу нашкрябати, але — яка ж то література!» [8, 325]. Відсутність поблажливості до себе репрезентує також зізнання митця в листі до О. Корсовецького

від 25 листопада 1957 року: «Мені здається часом, що я пишу не те й не так, як міг би» [9, 33]. Крім того, у посланнях художника слова фіксуємо також самохарактеристики і захист власних естетичних принципів: «Окремі місця, на Вашу думку, темні. А хіба — і Ви це знаєте — хіба не буває темноти як художнього прийому (Малларме, наприклад)?», — читаємо в листі до П. Тичини, датованого 6 березня 1924 року [8, 140].

Письменницькій критиці загалом притаманна виняткова увага до проблем художньої творчості, майстерності, поетики, стилю тощо. «Якраз у письменницькій критиці, — зазначає І. Лучук, — митець має змогу відверто заявити про індивідуальне розуміння мистецтва, про свій погляд на світ» [6, 83]. Із листів Максима Рильського особливо яскраво вимальовується ідеальний образ художника слова. На думку митця, справжній письменник обов'язково повинен бути самокритичним («Самокритичність — одна з необхідних рис художника» [9, 172]), спостережливим («Колись

ми з “Михайлем” Семенком сиділи над Дніпром і дивились мовчки на річку. “Михайль” сказав: “А знаєш, це теж наша поетична робота — сидіти і дивитись”» [9, 504]) і невтомно працювати над собою («Писательство — тяжелое дело» [9, 143]; «Будьте суворі до себе» [9, 484]; «Бажаю щастя і пильної праці над тим, що пишете» [9, 135]). Ці поради можна вважати «творчим заповітом» поета багатьом літераторам-початківцям.

С. Крижанівський свого часу відзначив у Максима Рильського «неабиякий критичний темперамент і дар полеміста» [4, 81]. Аналіз епістолярної критики митця дозволяє підкреслити також його неодмінну людяність, колосальну ерудицію, витончений літературний смак. Із оцінок в листах поета правдиво викристалізується духовне життя епохи в усій його складності та повноті.

Перспективним вважаємо аналіз проблем досконалості художнього перекладу в епістолярії Максима Рильського.

ДЖЕРЕЛА

1. Вашків Л. Епістолярна літературна критика: становлення, функції в літературному процесі : [монографія] / Леся Вашків. — Тернопіль : Поліграфіст, 1998. — 135 с.
2. Заболотна Т. Епістолярна спадщина В. Винниченка: адресування і стиль : автореф. дис... канд. філол. Наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Заболотна Тетяна Валентинівна. — К, 2005. — 17 с.
3. Ільницький М. «Поетична концепція з музичним і малярським тлом». Творчість Михайла Яцкова // На перехрестях віку : У трьох кн. — Кн. III / Микола Ільницький. — К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. — С. 112–256.
4. Крижанівський С. М.Т. Рильський — учений, критик, публіцист / С.А. Крижанівський // Радянське літературознавство. — 1970. — № 2. — С. 81–90.
5. Кузьменко В. Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20–50-х років ХХ ст. : автореф. дис... канд. філол. Наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Кузьменко Володимир Іванович. — К, 1999. — 36 с.
6. Лучук І. Що таке письменницька критика / Іван Лучук // *Studia Methodologica* / гол. ред. Р. Гром'як. — Тернопіль : ТНПУ, 2011. — Вип. 31. — С. 81–86.
7. Мазоха Г. Приватні кореспонденції Максима Рильського в літературному контексті 50–60-х років ХХ століття // Літературознавчі студії. — 2012. — Вип. 34. — С. 140–147.
8. Рильський М. Зібрання творів: у 20-ти т. — Т. 19 : Автобіографічні матеріали. Записні книжки. Листи (1907–1956) / Максим Рильський; ред. Л.М. Новиченко. — К. : Наукова думка, 1988. — 704 с.
9. Рильський М. Зібрання творів: у 20-ти т. — Т. 20 : Листи (1957–1964) / Максим Рильський ; ред. Л.М. Новиченко. — К. : Наукова думка, 1990. — 896 с.

Душина Светлана Александровна

ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА И КРИТИКИ В ЧАСТНОЙ ПЕРЕПИСКЕ МАКСИМА РЫЛЬСКОГО

В статье на материале частной корреспонденции анализируются литературно-критические взгляды Максима Рыльского. Отмечается, что этот аспект эпистолярного наследия поэта до сих пор остается наименее исследованной, но все же актуальной задачей истории украинской литературной критики, поскольку в письмах поэта содержится много оценочных суждений по поводу литературного процесса. Эти оценки формируют представление об

историко-литературном контексте эпохи, становятся источником знаний об индивидуальной эстетической концепции художника. Подчеркивается, что на страницах своих писем Максим Рыльский раскрывается как взыскательный писатель и критик. Основное внимание сосредотачивается на наставнической критике, размышлениях художника о ее роли и задачах, рефлексиях по поводу ее состояния, автокомментариях, взглядах автора на природу искусства и художественного мастерства. Акцентируются ведущие критерии оценки писателем художественных явлений, в числе которых: ясность высказывания; оригинальность тематики, тропики, образов; четкость композиции (особенно сонетной структуры); совершенство версификации (ритмомелодика, рифма); чистота языка; соблюдение орфоэпических норм и т. д. Автор убедительно доказывает, что в своих эпистолярных оценках Максим Рыльский всегда оставался верен собственным литературно-критическим убеждениям: честность, принципиальность, конструктивность, обоснованность, конкретность и объективность.

Ключевые слова: литературное творчество, писательская критика, эпистолярная критика.

Svitlana Olexandrivna Dushyna

THE PROBLEMS OF LITERARY CREATIVITY AND CRITICISM IN MAKSYM RYLSKY'S PRIVATE CORRESPONDENCE

The article contains analysis of literary-critical views of Maksym Rylsky on private correspondence material. It is noted, that this aspect of the poet's epistolary heritage is still the least studied, but nevertheless it is an actual task of history of Ukrainian literary criticism, because the poet's letters contain many evaluative judgments about literary process. These estimates form the idea about the historical-literary context of the epoch, become the source of knowledge about the individual artist's aesthetic concept. It is emphasized that Maksym Rylsky is revealed as perfectionist writer and critic on the pages of his letters. The main attention is focused on mentoring criticism, the artist's thinking about its role and goals, reflections on its condition, the author's commentaries, the author's views on the nature of art and artistic skills. The leading criteria of the writer's estimation for artistic phenomena are stressed, there are statement clarity; originality of theme, tropes, images; precision of composition (especially, in sonnet structure); perfection of versification (rhythm and melody, rhyme); cleanness of language; observance norms of pronunciation and so on. The author proves conclusively that Maksym Rylsky always remained true to his own literary-critical convictions in his epistolary estimates: honesty, integrity, constructability, validity, specificity and objectivity.

Key words: literary creativity, literary criticism, epistolary criticism.